

ЗАТВЕРДЖЕНО на засіданні кафедри естрадно-вокального мистецтва.
Протокол №2 від 30.08.2022 р.

Розробник:

Гусар Д. О. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри естрадно-вокального мистецтва.

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП, кандидат мистецтвознавства

Лідія КУРБАНОВА

Контактний телефон викладача	+380965041460
e-meil	dzvina.o.husar@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кафедра естрадно-вокального мистецтва
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта освітньої програми
2019/2020	4.11.2019	4		
2020/2021	31.08.2020	1		
2021/2022	26.08.2021	1		
2022/2023	30.08.2022	2		

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Фортепіано» визначає загальний нормативний зміст, обсяг та результати навчання студентів, що навчаються за освітньою програмою підготовки бакалавра галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Навчальна дисципліна «Фортепіано» вміщає такі складові:

-теоретична підготовка, що реалізується у ході індивідуальних занять із кожним студентом залежно від його здібностей та попередньої музичної освіти та спирається на поступове оволодіння знаннями із теоретичних дисциплін (сольфеджіо, теорія музики, історія музики, гармонія тощо);

-практична підготовка, що здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять у процесі вивчення музичних творів та їх художнього виконання з урахуванням виконавських можливостей студента;

-самостійна робота студентів (виконання конкретних завдань для самостійного опанування у систематичних індивідуальних заняттях) реалізується через використання сформованих інструментально-виконавських компетентностей у процесі вивчення фортепіанних творів, вокальних творів, вправ та вокалізів.

Основним методичним принципом у побудові програми є поступове ускладнення репертуару з введенням щоразу нових елементів фортепіанної техніки.

Отже, основою концепції університетського навчального курсу з фортепіано, розробленого відповідно до освітньо-професійної програми «Естрадний спів», є поєднання завдань виконавського освоєння твору та удосконалення піаністичної майстерності з розвитком загальних і музичних здібностей студентів як необхідної основи подальшої професійної діяльності майбутніх спеціалістів – концертних виконавців та педагогів різного рівня музичних закладів.

Практичне оволодіння навиками фортепіанної гри на матеріалі музичних творів різних історичних епох, жанрів і стилів, засвоєння етапів організації роботи з музичним текстом, опанування прийомами читання музики з нот та ескізного програвання творів, навиками фортепіанного акомпанування та ансамблевої гри складають **предмет** дисципліни «Фортепіано».

Мета навчальної дисципліни – комплексний розвиток загальних та музичних здібностей студентів, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Естрадний спів» на основі оволодіння практичними навиками гри на фортепіано в процесі вивчення творів української та світової фортепіанної літератури, підвищення загальної музично-виконавської культури майбутніх фахівців.

Успішність досягнення поставленої мети залежить від результативності розв'язання таких **завдань**:

-формування у студента базових знань, розуміння та застосування принципів творення музичних образів через використання засобів музичної виразності інструмента фортепіано;

-спонування студента до стійкого сприйняття загальновизнаних мистецьких цінностей та цікавості до музичного мистецтва загалом, зокрема, фортепіанного виконавства;

-формування здатності до емоційної взаємодії з творами мистецтва, до самостійності в роботі та відповідальності за отриманий результат;

-формування професійних виконавських навичок з урахуванням рівня довузівської підготовки студентів;

-формування допоміжних для вокаліста-репетитора навичок (концертмейстерства, виконання на фортепіано вокальних вправ та вокалізів).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати** основні теоретичні поняття, використовувані в процесі гри на фортепіано:

- поняття аплікатура, темп, динаміка, штрихи, фраза, речення, період;
- терміни на означення штрихів;
- терміни на означення динамічних відтінків;
- терміни на означення музичних темпів;

вміти:

- грати гами в тональностях до 4-х дізів в розхідному та паралельному русі з використанням правильної аплікатури;
- грати секвенційні вправи;
- грати вокальні розспівки;
- читати ноти з листа, витримуючи ритмічні та звуковисотні параметри твору, спрощуючи фактуру;
- підбирати репертуар доступного рівня складності, розучувати та виконувати в цілому фортепіанні та камерно-вокальні твори різних жанрів, передаючи їхнє художньо-змістове наповнення;
- акомпанувати вокалістові з нот або за допомогою буквених позначень акордів з дотриманням тісної взаємодії у всіх аспектах виконання.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1, 2, 3, 4
Семестр	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Кількість кредитів ECTS	7
Аудиторні навчальні заняття	112 год
Самостійна робота	68 год
Форма підсумкового контролю	1, 3, 5, 6, 7 семестри – атестаційне заняття (академконцерт), 2,4 семестри – залік, 7 семестр – екзамен 30 год

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Попередні дисципліни (Пререквізити)	Наступні дисципліни (Постреквізити)
ОК11 Елементарна теорія музики	ОК 19 Гармонія
ОК20 Сольфеджіо	ОК26 Хорове диригування
	ОК27 Методика викладання естрад. співу
	ОК18 Методика роботи з вокальним ансамблем

Професійні компетентності, яких набувають студенти внаслідок вивчення навчальної дисципліни згідно стандарту вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затвердженого наказом МОН України №727 від 24.05.2019 року)

Код компетентності	Назва компетентності	Результати навчання
ЗК 2.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.
ЗК 8.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів.
ЗК 12.	Здатність працювати автономно.	ПРН 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.
СК 1.	Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.	ПРН 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію
СК 2.	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.	ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
СК 6.	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.	ПРН14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу/диригування / теорії, історії музики/ композиції
СК 9.	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.	
СК 17.	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.	

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Індивідуальні заняття зі студентами проводяться згідно затвердженого розкладу індивідуальних занять. В разі неявки на заняття без поважних причин інформація про відсутність студента передається в деканат. Усі пропущені заняття мають бути

відпрацьовані. Відпрацювання пропущених з поважних причин годин проводиться у додаткові години згідно розкладу консультацій.

Дозволяється вільне відвідування лекцій студентам за індивідуальним графіком навчання. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету та Положення про систему внутрішнього розпорядку. Студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення, дискувати, ставити запитання викладачеві під час індивідуальних занять. Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися одне до одного, бути зваженими, уважними та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами. Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється навчальний процес.

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів» розглядає та вирішує перший проректор або проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання директора коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форма занять в класі фортепіано – індивідуальна практична. Застосовуються загальнопедагогічні вербальні та візуальні методи навчання:

- пояснення,
- аналіз,
- спостереження,
- порівняння;

а також специфічні для фортепіанної педагогіки методи:

- конкретний ігровий показ;
- вербальний та невербальний педагогічний вплив – спів, лічення вголос, диригування, залучення вокального та рухового досвіду;
- зображення мелодичної лінії у вигляді малюнку, створення ритмосхем;
- уявне оркестрове аранжування фортепіанної фактури;
- комплекс методів розвитку рухово-моторних (технічних) навиків; спрямованих на виховання свободи, практичності, економності ігрових рухів;
- комплекс методів художньої інтерпретації музичного твору (цілісний та розгорнутий виконавський аналіз авторського тексту твору, виконавський аналіз авторського тексту твору, аналіз музичної термінології, художні порівняння та залучення асоціацій);
- розвиток піаністичних навиків читання музики з нот.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Комплексний розвиток загальних та музичних здібностей студентів, що навчаються за освітньою програмою «Естрадний спів», на основі оволодіння практичними навиками гри на фортепіано в процесі вивчення творів української та світової фортепіанної літератури досягається шляхом посеместрової атестації студента, яка проходить у формі публічного виступу (академконцерту, заліку або екзамену після закінчення курсу). Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти».

Видами діагностики та контролю знань студентів з навчальної дисципліни є:

1). **Попередній контроль** спрямований на виявлення знань, умінь і навичок студентів з тем, які будуть вивчатися.

2). **Поточний контроль** знань здійснюється під час індивідуальних занять, на яких здійснюється розучування індивідуально підбраного музичного матеріалу по запланованих темах. та виконання студентом самостійної роботи з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення проблем опанування тими чи іншими навичками.

Оцінювання здійснюється за національною чотирибальною шкалою – “2”; “3”; “4”; “5”. Фіксація поточного контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять. Усереднена оцінка переводиться в 100-бальну шкалу згідно вищенаведеної таблиці.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів) без права перездачі. Студенти повинні мати оцінки з не менше 50% аудиторних занять.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які за результатами поточного контролю отримали 35 балів і більше. Усі студенти, що отримали 34 бали і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру.

Шкала оцінювання національна та ECTS

ШКАЛА В БАЛАХ	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ ECTS	НАЦІОНАЛЬНА ШКАЛА	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90–100 балів	A	5 «відмінно»	Повне і якісне виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом. Відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу.
83–89 балів	B	4 «дуже добре»	Неповне виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом, наявність незначних
76–82	C	4 «добре»	

бали			помилки. Достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
68–75 балів	D	3 «задовільно»	Недостатнє виконання завдань, поставлених на певному етапі роботи над музичним матеріалом, наявність помилок. Посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання мінімально допустимий рівень.
60–67 балів	E	3 «достатньо»	
35–59 балів	FX	2 «незадовільно»	Невідповідність поставленим завданням. Незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
0-34 бали		2 «неприйнятно»	Дуже низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

3). Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру у формі публічного виступу (академконцерт або залік, а після закінчення курсу – іспит).

Оцінювання самостійної роботи проводиться як під час поточного, так і під час підсумкового контролю знань. Поточний контроль самостійної роботи передбачає оцінювання якості самостійного виконання завдання, поставленого на попередньому занятті, і супроводжується оцінювальними судженнями. Таким чином, на етапі поточного контролю додаються бали за самостійну роботу та за роботу на занятті. Підсумковий контроль передбачає комплексне оцінювання результату роботи студента над певним музичним матеріалом (як на заняттях, так і самостійної), що забезпечує засвоєння теми, підсумковий контроль самостійної роботи проводиться у формі публічного виступу (академконцерту, заліку або іспиту).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

1. Зміст навчальної дисципліни

I курс II семестр

Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот.

1. Вивчення аплікатури гам за раціональним методом. Опанування п'ятипальної формули гри на фортепіано на матеріалі простих етюдів.
2. Засвоєння навиків читання метро-ритму під час вивчення інструктивного матеріалу.

3. Розвиток почуття темпо-ритму з допомогою голосового самоконтролю, диригування, використання ритмосхем, тощо.

4. Способи організації раціонального процесу швидкого читання музики з нот, активізація внутрішньослухового компонента читання.

II курс I семестр

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору.

1. Етапи роботи: підбір аплікатури, гра окремими руками, освоєння фактури, розподіл уваги між руками, вокалізація окремих мелодичних ліній.

2. Слуховий контроль та розвиток музичного слуху в роботі над музичним твором.

3. Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах.

4. Піаністичні засоби виразності (артикуляція, штрихи, динаміка, педаль тощо) як цілісний комплекс для передачі образів фортепіанних мініатюр.

II курс II семестр

Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання.

1. Розвиток піаністичної техніки на матеріалі секвенційних вправ як підготовка до вивчення вокальних розспівок.

2. Опанування різними видами фортепіанної фактури. Удосконалення просторової точності пальцевого апарату.

3. Розвиток рухово-моторного навичу читання нотного тексту: «графічний», «топографічний» та «сліпий» методи.

4. Формування навичу комплексного сприйняття тексту у процесі читання музики з нот.

III курс I семестр

Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення.

1. Етапи вивчення поліфонічного твору. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний аналіз матеріалу.

2. Проблема голосоведення в поліфонії, втілення образно-динамічних контрастів.

3. Активізація мелодичного, гармонічного, тембродинамічного слуху в роботі над багатоголоссям.

4. Оволодіння фортепіано для формування навичок педагога-репетитора.

III курс II семестр

Тема 5. Розвиток навичок акомпанементу та ансамблевої гри на фортепіано.

1. Розвиток техніки фортепіанного акомпанементу на матеріалі фольклорних вокальних творів. Принципи взаємодії акомпаніатора і соліста.

2. Основи фортепіанного ансамблю.

3. Опанування навичками ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських композиторів.

4. Методи спрощення фактури супроводу.

IV курс I семестр

Тема 6. Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення.

1. Етапи вивчення твору великої форми. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний та гармонічний аналіз матеріалу.

2. Проблема утримання темпо-ритму у класичній сонаті та варіаціях, втілення образно-динамічних контрастів при виконанні сонат і варіацій.

3. Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантіленних творах.
4. Розвиток навиків педалізації: функції прямої та запізнюючої педалі у творах різних жанрів.

IV курс II семестр

Тема 7. Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів.

1. Виконавське втілення стильових особливостей української фортепіанної музики.
2. Особливості інтерпретації різножанрових фортепіанних творів українських композиторів.
3. Український музичний фольклор як матеріал для розвитку навиків підбору інструментального супроводу та транспозиції.
4. Розвиток навиків ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських авторів.

Тема 8. Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання.

1. Цілісне виконання твору: вибір оптимальних засобів виразності для забезпечення балансу співвідношення частин.
2. Заключний етап роботи над творами: уявне виконання з нот без інструмента, перевірка слухової, зорової, рухово-моторної пам'яті.
3. Методи налаштування на виконання творів різного характеру.
4. Підготовка до сценічного виступу: розподіл уваги та емоційної витримки на всю програму.
- 5.

2. Тематичний план

Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот.

№ з/п	Зміст завдань	Кільк. годин індивід. практичних
1	Вивчення аплікатури гам за раціональним методом. Опанування п'ятипальцевої формули гри на фортепіано на матеріалі простих етюдів.	4
2	Засвоєння навиків читання метроритму під час вивчення інструктивного матеріалу.	4
3	Розвиток почуття темпо-ритму з допомогою голосового самоконтролю, диригування, використання ритмосхем, тощо.	4
4	Способи організації раціонального процесу швидкого читання музики з нот, активізація внутрішньослухового компонента читання.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль - академконцерт	

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору.

1	Етапи роботи: підбір аплікатури, гра окремими руками,	4
---	---	---

	освоєння фактури, розподіл уваги між руками, вокалізація окремих мелодичних ліній.	
2	Слуховий контроль та розвиток музичного слуху в роботі над музичним твором.	4
3	Активізація мелодичного, гармонічного, тембродинамічного слуху в роботі над багатоголоссям.	4
4	Піаністичні засоби виразності (артикуляція, штрихи, динаміка, педаль тощо) як цілісний комплекс для передачі образів фортепіанних мініатюр.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль -залік	

Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання.

1	Розвиток піаністичної техніки на матеріалі секвенційних вправ як підготовка до вивчення вокальних розспівок.	4
2	Опанування різними видами фортепіанної фактури. Удосконалення просторової точності пальцевого апарату.	4
3	Розвиток рухово-моторного навичу читання нотного тексту: «графічний», «топографічний» та «сліпий» методи.	4
4	Формування навичу комплексного сприйняття тексту у процесі читання музики з нот.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль - академконцерт	

Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення.

1	Етапи вивчення поліфонічного твору. Комплексний виконавський аналіз твору. Тематичний аналіз матеріалу.	4
2	Проблема голосоведення в поліфонії, втілення образно-динамічних контрастів.	4
3	Активізація мелодичного, гармонічного, тембродинамічного слуху в роботі над багатоголоссям.	4
4	Оволодіння фортепіано для формування навичок педагога-репетитора.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль -залік	

Тема 5. Розвиток навичок акомпанементу та ансамблевої гри на фортепіано.

1	Розвиток техніки фортепіанного акомпанементу на матеріалі фольклорних вокальних творів.	4
2	Принципи взаємодії акомпаніатора і соліста.	4
3	Основи фортепіанного ансамблю.	4
4	Методи спрощення фактури супроводу.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль - академконцерт	

Тема 6. Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення.

1	Етапи вивчення твору великої форми. Комплексний виконавський аналіз твору Тематичний та гармонічний аналіз матеріалу.	4
2	Проблема утримання темпо-ритму у класичній сонаті та варіаціях, втілення образно-динамічних контрастів при виконанні сонат і варіацій.	4
3	Робота над звуком як особливий вид піаністичної техніки в кантиленних творах.	4
4	Розвиток навиків педалізації: функції прямої та запізнюючої педалі у творах різних жанрів.	4
	Всього індивідуальних занять	16
	Підсумковий контроль - академконцерт	

Тема 7. Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів.

1	Виконавське втілення стильових особливостей української фортепіанної музики.	2
2	Особливості інтерпретації різножанрових фортепіанних творів українських композиторів.	2
3	Український музичний фольклор як матеріал для розвитку навиків підбору інструментального супроводу та транспозиції.	2
4	Розвиток навиків ескізного програвання твору на матеріалі вокальних та інструментальних творів українських авторів.	3
	Всього індивідуальних занять по темі	8

Тема 8. Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання.

1	Цілісне виконання твору: вибір оптимальних засобів виразності для забезпечення балансу співвідношення частин.	2
2	Заключний етап роботи над творами: уявне виконання з нот без інструмента, перевірка слухової, зорової, рухово-моторної пам'яті.	2
3	Методи переналаштування на виконання творів різного характеру.	2
4	Підготовка до сценічного виступу: розподіл уваги та емоційної витримки на всю програму.	2
	Всього індивідуальних занять по темі	8
	Всього індивідуальних занять	112
	Підсумковий контроль - екзамен	30

3. Самостійна робота

Самостійна робота здійснюється студентом на основі поурочних завдань.

Назва теми	Зміст завдання для самостійної роботи	Кільк. годин
Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот.	Ескізно переграти та проаналізувати окремі етюди К. Черні опус 299	8

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору.	Ескізно переграти окремі кантиленні п'єси	8
Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання.	Ескізне ознайомлення із аплікатурою гам до 4 знаків.	10
Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення.	Ескізно переграти та проаналізувати окремі Маленькі прелюдії Й.С.Баха,	8
Тема 5. Розвиток навиків акомпанементу та ансамблевої гри на фортепіано.	Ескізно ознайомитись із збірками збірками укр. нар. пісень в супроводі фортепіано	10
Тема 6. Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення.	Ескізно ознайомитись із фактурними особливостями класичної сонати	8
Тема 7. Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів.	Ескізно ознайомитись із фортепіанними творами М. Скорика, С. Людкевича, В. Косенка, Н. Лагодюк, Г. Саська та ін	8
Тема 8. Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання.	Ескізно ознайомитися з збірками популярної музики «Старий рояль».	8
Разом самостійної роботи студентів		68

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

І курс II семестр

Тема 1. Організація раціонального виконавського апарату піаніста та читання музики з нот.

Завдання:

1. Вивчити назви октав, відтворювати звуки на клавіатурі фортепіано.
2. Опанувати навички сольмізації музичних прикладів.
3. Читання з нот простих мелодій з рахунком вголос.
4. Виробити навички виконання на фортепіано музичних прикладів штрихами legato, non legato, staccato.

Самостійна робота: читання нот з аркуша, дотримуючись правильного виконання зазначених штрихів.

Студент повинен знати значення:

- термінів та понять: скрипковий ключ, басовий ключ, метр, метрична доля, розмір, такт, ритм, дієз, бемоль, сольмізація, октава, аплікатура, темп, динаміка, штрихи.
- термінів на означення штрихів: legato, non legato;
- термінів на означення динамічних відтінків: forte, piano, mezzo forte, mezzo piano;
- термінів на означення музичних темпів: Largo, Lento, Adagio, Grave, Allegro.

Студент повинен вміти:

- Знайти і відтворити на клавіатурі ноти.
- Сольмізувати одноголосні мелодії;
- Прочитати на фортепіано з нот одноголосні мелодії;
- Продемонструвати виконання штрихів: legato, non legato, staccato на прикладі гама С – dur.

Програма на семестр:

Гама (двома руками розхідна, паралельний рух двома руками, арпеджіо короткі)

Поліфонічний твір

Етюд або конструктивна п'єса

Форма контролю: академконцерт.

II курс I семестр

Тема 2. Організація процесу поетапного вивчення музичного твору.

Завдання:

1. Виробити навички виконання гам на фортепіано. Вивчити основні принципи підбору апікатури в гамоподібних послідовностях.
2. Опанувати принципи виконавського аналізу музичного твору.
3. Виробити вміння активного слухання при грі на фортепіано
4. Навчитись використовувати піаністичні прийоми як засоби художньої виразності.

Студент повинен знати значення:

- понять: фраза, речення, період, тричастинна форма;
- термінів на означення штрихів: legato, non legato, staccato;
- термінів на означення темпів: Vivo, Presto, Andante, Andantino, Moderato, Sostenuto, Allegretto;
- термінів на означення динамічних відтінків diminuendo, crescendo.

Студент повинен вміти:

- грати пятипальцеві підготовчі до гам вправи;
- грати гама в тональностях до 4-х дізів в розхідному та паралельному русі з використанням правильної апікатури;
- проаналізувати твір: виділити частини, періоди, речення, кульмінації фразування;
- відтворити штрихові, динамічні засоби виразності.

Програма на семестр:

Гама (двома руками розхідна, паралельний рух двома руками, арпеджіо короткі та довгі)

Поліфонічний твір або твір великої форми

Етюд або конструктивна п'єса

Форма контролю: залік.

II курс II семестр

Тема 3. Розвиток піаністичної техніки як комплексне завдання.

Завдання:

1. Опанувати принцип секвенційного руху на основі вправ Ш. Ганона.
2. Засвоїти типи фактури, характерні для гомофонічної музики: «Альбертієві баси», вальсовий акомпанемент, регтаймовий хід, ритм бугі-вугі.
3. Навчитись читати з листа, використовуючи відповідні методи.
4. Виробити навик цілісного охоплення музичного твору на етапі читання з нот.

Студент повинен знати значення:

- понять секвенційний рух, «Альбертієві баси», вальсовий акомпанемент, регтаймовий хід, ритм бугі-вугі.
- знаків скорочення нотного письма (реприза, вольта, сеніо, ліхтар);
- знаків октавного переносу тексту, повторення тощо.

Студент повинен вміти:

- грати секвенційні вправи в одній тональності (без транспозиції);
- виконувати супровід до мелодії у відповідній фактурі;
- читати з листа, витримуючи ритмічні та звуковисотні параметри твору
- передавати характер твору при читанні з нот.

Програма на семестр:

- Вправи Ш. Ганона.
- Поліфонічний твір або твір великої форми
- Етюд або п'єса.
- Форма контролю: академконцерт.

III курс I семестр**Тема 4. Робота над поліфонічними творами, розвиток музичного мислення.****Завдання:**

1. Опанування навички виконавського аналізу поліфонічного музичного твору.
2. Засвоєння методів диференціації голосів в поліфонії.
3. Напрацювання навичку слухового контролю голосоведення в поліфонії.
4. Вивчення вокальних розспівок та вокалізів.

Студент повинен знати:

- значення понять: голосоведення, тема (в поліфонії), протискладення;
- способи виділення тематичних елементів фактури поліфонічного твору;
- поліфонічні жанри Фуга, Канон, Прелюдія, Токката, Алеманда, Куранта, Сарабанда, Жига, Менует, Бурре.

Студент повинен вміти:

- проаналізувати твір: виділити частини, періоди, речення, кульмінації фразування;
- виділити окремі голоси в триголосній поліфонічній фактурі;
- виділяти тему в поліфонічному творі;
- грати транспонуючі вокальні розспівки з активною артикуляцією.

Програма на семестр:

- Вокальні розспівки.
- Поліфонічний твір або твір великої форми
- Кантиленна п'єса
- Форма контролю: залік.

II курс II семестр**Тема 5. Розвиток навичок акомпанементу та ансамблевої гри на фортепіано.****Завдання до Теми 5.**

1. Підготувати виконання акомпанементу до вокальної партії обробки народної пісні.
2. Випрацювати навик дотримання балансу динаміки та агогіки у взаємодії із вокалістом.
3. Фортепіанний дует, баланс звучання та злагодженість гри.

4. Навчитись вибирати найважливіші елементи фактури, що відтворюють ритм, гармонію, характер твору, в залежності від його складності.

Студент повинен знати:

- репертуар видань обробок українських народних пісень;
- принципи взаємодії акомпаніатора та соліста (увага до дихання вокаліста, агогіки, фермат тощо).
- можливості фортепіанного дуету для ознайомлення із світовою класикою в перекладі для фортепіано в 4 руки;
- роль окремих елементів фактури при читанні з листа супроводу у спрощеному варіанті.

Студент повинен вміти:

- обрати для виконання вокальний твір відповідно до діапазону голосу соліста та рівня своїх піаністичних навиків;
- акомпанувати вокалістові з дотриманням тісної взаємодії у всіх аспектах виконання;
- співпрацювати з партнером у фортепіанному дуеті;
- читати з листа, спрощуючи фактуру.

Програма на семестр:

Твір великої форми

Етюд або конструктивна п'єса.

Акомпанемент до народної пісні (супровід вокалістові)

Форма контролю: академконцерт.

IV курс I семестр

Тема 6. **Робота над творами великої форми, розвиток музичного мислення.**

Завдання:

- Вивчити та виконати твір крупної форми.
- Напрацювати метро-ритмічну стабільність та динамічний баланс виконання.
- Опанувати навички слухового контролю в процесі виконання кантиленної п'єси.
- Засвоїти навички педалізації у творах різних жанрів.

Студент повинен знати:

- форму та структурні особливості різних творів крупної форми;
 - способи досягнення метро-ритмічної стабільності при виконання;
 - основні принципи звуковедення та диференціації фактури у творах різних жанрів;
- техніку використання різних типів педалізації.

Студент повинен вміти:

- виконати твір великої форми в цілому, передаючи його художньо-змістове наповнення,
- зберігати цілісну темпову структуру твору;
- педалізувати відповідно до характеру фактури та завдань звукового образу твору.

Програма на семестр:

Твір великої форми

Концертна п'єса або етюд

Акомпанемент до естрадної пісні (супровід вокалістові)

Форма контролю: академконцерт.

IV курс II семестр

Тема 7. **Особливості виконання фортепіанної музики українських композиторів.**
Тема 8. **Виконавське втілення різножанрової концертної програми як комплексне завдання.**

Завдання до Тем 7 і 8:

- Вивчити та виконати твір крупної форми.
- Вивчити твір українського композитора
- Вивчити акомпанемент до вокального твору.
- Підготуватись до цілісного концертного виступу.

Студент повинен знати:

- особливості виконання твору крупної форми (сонатне алегро, варіації);
- особливості колориту і виражальних засобів творів українських композиторів;
- місце і роль фортепіанного супроводу у камерно-вокальних творах.

Студент повинен вміти:

- виконати твір великої форми в цілому, передаючи його художньо-змістове наповнення,
- виконати твір українського композитора;
- виступити в якості акомпаніатора вокалістові.

Програма на семестр:

Твір крупної форми

Концертна п'еса

Акомпанемент до естрадної пісні (супровід вокалістові або власне виконання)

Форма контролю: екзамен.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Реалізація інструментально-виконавського досвіду студентів у концертній діяльності. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. № 6. Київ, 2021. С 11-115.
URL : <https://mmod.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/237>
2. Голубев П. Роль і межі корисної дії концертмейстера в роботі із студентом-вокалістом. *Поради молодим педагогам-вокалістам*. Київ : Музична Україна, 1983. 62 с. С. 49-56. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk468063.pdf>
3. Гуральник Н. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті музичної педагогіки. Київ : Вища школа, 2007. 312 с.
URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/27441>
4. Гусар Д. О., Семкович В. Б. Фортепіано: розвиток основ виконавської техніки : методичні рекомендації для студентів освітньої програми «Естрадний спів» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 025 «Музичне мистецтво». Івано-Франківськ. 2023. 39 с. *
5. Опарик Л.М. Загальне фортепіано : хрестоматія. Івано-Франківськ, 2018. 118 с. URL : <http://lib.pu.if.ua/elibrary-res.php?a=хрестоматія&nom=2>
6. Опарик Л. М. Методичні аспекти фортепіанно-виконавського формотворення: Методичні рекомендації для студентів вищих музичних навчальних закладів. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2010. 39 с. *
7. Опарик Л. М. Самостійна робота студента в класі загального фортепіано : методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 025 «Музичне мистецтво».

Івано-Франківськ : Голіней О. М., 2017. 48 с.
URL : <http://194.44.152.155/elib/local/2967.pdf>.

8. Опарик Л.М. Теорія та методика читання музики з листа в класі фортепіано : методичні рекомендації для студентів вищих музичних навчальних закладів. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2010. 34 с. *

9. Польська І. Система фортепіанного виконавства: жанрова специфіка та типологія. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мистецтвознавство*. Дрогобич. Вип 51, 2022. С.188-194. URL : http://www.apfn-journal.in.ua/archive/51_2022/28.pdf.

10. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2011. 640 с. *

11. Стотика І.Г. Формування художньо-виконавської техніки піаніста в історико-теоретичному дискурсі. *Традиції та нові наукові стратегії у центральній та східній Європі матеріали*. III Міжнародної науково-практичної конференції 26–27 червня 2020 р. м. Київ С. 50-55. URL : <https://novaosvita.com/wp-content/uploads/2020/07/ScStrCEEur-Kyiv-June2020.pdf>.

* - **вказаний посібник наявний в університетській бібліотеці**

Інформаційні ресурси:

Торжкова Е. Научит любить музику [URL: ttps://www.youtube.com/c/LaLaLady](https://www.youtube.com/c/LaLaLady)

Клавиши с нуля [URL: Linkin park - In the end на пианино](#). Клавиши с нуля - 1 урок.
[Linkin park - In the end на пианино. - YouTube](#)

Клавиши с нуля [URL: Linkin park - In the end на пианино](#). Клавиши с нуля - 2 урок.
[Linkin park - In the end на пианино. - YouTube](#)

РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР

Поліфонічні твори

Бах Й. С. Арія

Бах Й. С. 12 маленьких прелюдій. 6 маленьких прелюдій.

Бах Й. С. Нотний зошит Анни Магдалени Бах.

Бах Й. С. Маленька прелюдія ре мінор: Зошит 1, № 5.

Бах Й. С. Менует соль мінор.

Беркович І. 25 легких п'єс для фортепіано: Канон.

Гендель Г. Арія ре мінор, Менует мі мінор.

Гендель Г. Пасакалія з сюїти соль мінор.

Гендель Г. Сарабанда з варіаціями.

Гуммель І. П'єси: Фа мажор, До мажор, ре мінор.

Крігер І. Менует ля мінор.

Крігер І. Сарабанда

Кунау. І. Менует

Куперен Ф. Арія

Лисенко М. Ой, під горою, під перевозом. За річкою-бережком.

Михайлов К. Пісня.

Моцарт Л. Менует,

Моцарт В. Бурре.

Павлюченко В. Фугетта.

Пахельбель І. Сарабанда

Поліфонічні твори на основі українських народних пісень за обробками українських класиків / переклав І. Беркович. Київ : Музфонд СРСР українська республ. філія., 1954. 21с.

Шмітц М. 25 джазових інвенцій для фортепіано.

Твори великої форми

Бетховен Л. Сонатина Соль мажор.

Бетховен Л. Сонатина для мандоліни.

Бетховен Л. Сонатина фа мажор.

Бортнянський Д. Соната до мажор: Рондо.

Вебер К. Сонатина до мажор, I ч.

Вибрані сонатини зарубіжних композиторів для фортепіано. Київ : Мистецтво, 1966. 84 с.

Гайдн Й. Соната-партита до мажор, I ч.

Гайдн Й. Соната мі-мінор

Діабеллі А. Сонатина Соль-мажор III ч.

Клементі М. Сонатина до мажор, ор. 36, № 1.

Кулау Ф. Сонатина до мажор, ор. 55.

Кулау Ф. Варіації Соль-мажор

Лукомський Л. Сонатина ре мажор.

Мелантін Е. Сонатина соль-мінор

Моцарт В. Алєгро Сі-бемоль мажор. Легка сонатина До Мажор.

Рожавська Ю. Сонатина

Салютринська Т. Сонатина.

Сигмейстер Е. Сонатина

Штейбельт Д. Сонатина До мажор.

П'єси

Альфано Ф. Мучачо

Андерсон Б. Мопеу, з репертуару «Абба»

Андерсон Л. Синкопований годинник,

Барвінський В. Колядки і щедрівки: для фортепіано зі словесним текстом. Тернопіль : Збруч, 1977. 22 с.

Барвінський В. Прелюдії для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1964. 28 с.

Бах Й.-С. Прелюдія, ДТК I, № 1, До мажор,

Безкоровайний В. Збірка колядок «При ялинці».

Беркович І. Українська мелодія.

Бетховен Л. Елізі

Бетховен Л. Шотландська народна пісня.

Білаш О. Тетянчин альбом: фортепіанні п'єси для дітей. Київ : Музична Україна, 2002. 40с.

Боккеріні Л. Менует

Вільгельдо А. Аргентинське танго

Гайдн Й. Два німецьких танці.

Герасименко О. Прелюдія №2 («Осінні акварелі»).

Глієр Р. Альбом фортепіанних п'єс, ор.31: Романс, Колискова.

Говард Дж., Орбісон Р. Pretty woman з к/ф «Красуня»

Горчинський А. Червона троянда,

Гречанінов О. Пастелі: Осіння пісенька.

Гріг Е. Вальс,
Гріг Е. Ліричні п'єси, ор.12: Вальс, Елегія, Рідна пісня, Танець ельфів.
Гріг Е. Танок ельфів,
Де Сенневіль П. Балада для Аделіни
Де Сенневіль П. Польові квіти,
Джоплін С. Кленовий листок
Керн Дж. Дим,
Косенко В. 24 п'єси ор.15:
Лагодюк Н. Веселий джаз
Леннон Дж., Маккартні П. Вчора
Лизогуб О. П'єси для фортепіано. Київ : Музична Україна, 1989. 48 с.
Лисенко М. Пісня без слів, ор.10, №.1.
Людкевич С. Старовинна пісня.
Милич Б. Є. Фортепіано. 1-7 клас.
Морія П. Токката
Моріконе Е. Як ніхто... з к/ф «Професіонал»,
Моцарт В. А. Турецьке рондо
Огінський М. К. Полонез «Прощання з батьківщиною»
Острова С. Нотний альбом в стилі популярної музики, або Музика для душі. Київ : Софія, 2011. 56 с.
Паулс Р. Мелодія, з к/ф «Театр»
Пахульський Г. Мрії
Пахульський Г. Прелюдія до мінор, ор.8.
Перетті Х. Can't Help Falling In Love, з репертуару Елвіса Преслі,
Пешетті Д. Престо.
Пітерсон О. Кейкуок,
Працюк Л. Різдвяна пісенька, Вальс,
Рамірес А. La Peregrinación,
Рамо Ж. Два менуети соль мажор.
Рево Ж., Франсуа К. Мій шлях
Родрігес Х. Кумпарсіта, танго
Сасько Г. Мозаїка : цикл п'єс для фортепіано.
Сільванський М. Пісня.
Скорик М. Естрадна п'єса. Народний танець
Старий рояль. Збірка популярних п'єс для фортепіано. / ред. О. Красовська. Вид-во «Мелосвіт», 2004-2011. вип. 1-13.
Туссен О. П. де Сенневіль Любов.
Туссен О. Ностальгія. Радість. Сумні хвилини.
Українська фортепіанна музика XIX століття / упор. Г. В. Курковський. Київ : Музична Україна, 1974. 71 с.
Уорен Г. Чаттануга Чу-Чу.
Фоменко М. Моя веселка: п'ять легких п'єс для фортепіано на укр. еми
Фортепіанні твори українських композиторів для молоді: Зібрала Таїса Богданська. Частина друга. Тернопіль : АСТОН, 2000. 84 с.
Чайковський П. Пори року.
Шиптур Б. Дитяча музика для ф-но. Івано-Франківськ, 1989. 24 с.
Шопен Ф. Прелюдія № 4 e-moll, Прел. № 7 A-dur, Прел. № 20 c-moll.
Штраус Й. Анна-полька,

Шуберт Ф. Вальс соль мажор, Ранкова серенада.

Шукайло Л. Альбом фортепіанної музики. Київ : Мелосвіт, 2005. 36 с.

Шуман Р. Альбом для юнацтва, ор.68: Сіцилійський танець, Перша втрата, Сміливий вершник, Веселий селянин.

Етюди

Беренс Г. Тв. 70. 50 маленьких фортепіанних п'єс без октав.

Беркович І. Маленькі етюди: №№ 1- 30.

Бертіні А. Етюди, ор.32.

Вибрані етюди зарубіж. композиторів для фортепіано. Вип.1 №№ 2- 29.

Етюди для фортепіано. Вип. 1. Під ред. В. Дельнової

Лак Т. Етюди, ор.172.

Лемуан А. Етюди, ор.37.

Лешгорн А. Етюди, ор.66.

Черні К. Школа вправності для фортепіано. Тв. 299.

Черні К – Гермер Г. Етюди, ор.821.

Черні К. Вибрані фортепіанні етюди. Під ред. Г. Гермера. Ч.1: №№ 1-6.

Шітте А. 25 маленьких етюдів: Тв. 108.